

Uten banken stopper Norge

Innledning

Bankene utgjør en viktig bærebjelke i norsk økonomi. Nye bedrifter og prosjekter skal finansieres, risiko avlastes og betalinger skal skje raskt og effektivt. Uten en solid og velfungerende banknæring stopper Norge.

Vi står nå midt i en krevende omstilling for norsk økonomi, særlig i fasen på vei ut av koronapandemien. Økonomien skal omstilles, nye næringer og arbeidsplasser skal skapes og velferdssamfunnet bevares. For å lykkes i denne omstillingen er det helt nødvendig at myndigheter, næringsliv og finansnæring spiller hverandre gode.

Norske banker er blant de mest solide og best kapitaliserte i Europa og er i god stand til å yte finansiering fremover. Dette gir næringslivet et internasjonalt konkurransefortrinn. Det er i samfunnets og næringslivets interesse at bankene har konkurransedyktige rammevilkår. I Norge står bankene for en større andel av utlån til næringslivet enn de fleste vestlige land, om lag 80 prosent av norske bedrifter finansieres av en bank.

I denne brosjyren har vi funnet frem noen tall og eksempler som illustrerer bankenes viktige betydning for norsk næringsliv.

God lesning!

Idar Kreutzer
Adm. direktør, Finans Norge

Viktig samfunnsrolle

Den norske banknæringen har en sentral rolle i samfunnet og for den økonomiske utviklingen. Bankene representerer bindeleddet mellom alle aktører i samfunnet, både privat og offentlig, og er en forutsetning for verdiskaping. Bankenes hovedoppgaver er å yte lån, tilby innskuddsmuligheter og utføre betalinger.

Husholdningene låner nesten utelukkende gjennom banker og kredittforetak, mens norske bedrifter låner for det meste i banker og en del i obligasjonsmarkedet.

Bankene finansierer i hovedsak virksomheten med innskudd og obligasjoner. De mindre sparebankene er i større grad finansiert med kundeinnskudd enn de store bankene. Den sentrale samfunnsrollen til bankene medfører omfattende offentlig regulering.

Et spredt og diversifisert norsk næringsliv speiles av en bredt sammensatt norsk banknæring med aktivitet i hele landet. Det finnes 136 banker i Norge, inkludert 15 filialer av utenlandske banker.

Veien ut av krisen

Finans Norge og Sparebankforeningen har gjennomført en uformell medlemsundersøkelse for å kartlegge hvordan bankene har støttet opp under næringslivet gjennom pandemien.

Norske myndigheter, i tett dialog med finansnæringen, fikk raskt på plass viktige støtteordninger for å bistå levedyktige bedrifter som fikk store utfordringer etter nedstengingen av økonomien i bekjempelsen av koronapandemien. Ved siden av kompensasjonsordningen for kriserammede bedrifter og utsatt innbetaling av skatter og avgifter, har lånegarantiordningen vært spesielt viktig for å hjelpe næringslivet over kneika.

Ifølge tall fra Garantiinstituttet for eksportkreditt (GIEK) har norske banker viderefremmet statsgaranterte lån for om lag 12 milliarder kroner til over 4 000 bedrifter. Dette har vært med på å berge om lag 70 000 arbeidsplasser ifølge GIEK.

I undersøkelsen svarer ni av ti banksjefer at samarbeidet mellom myndighetene og finansnæringen har vært viktig for å redusere de negative virkningene av pandemien på norsk økonomi. Like mange mener at bankenes tiltak for å hjelpe kriserammede bedrifter har vært viktige for bedriftskundene. Det er først og fremst avdragsutsettelse, og innvilgelse av statsgaranterte lån, som har vært de mest brukte virkemidlene fra bankenes side.

Rådgivning om privatøkonomi og tett kundedialog med personer som har fått egen økonomisk hverdag snudd på hodet, har også i stor grad preget bankenes innsats gjennom krisen.

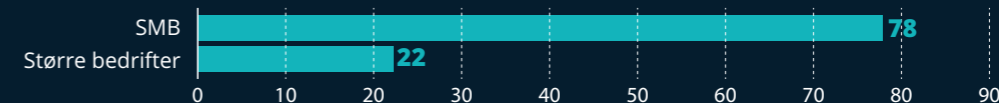
– Av og til skjer det hendelser som snur opp ned på egen økonomisk hverdag for husholdningene og bedriftene. Koronapandemien er et eksempel på en hendelse som skapte utfordringer for mange. Vår rolle som lokalbank er å være sterkt til stede for våre kunder og bidra til at de lykkes med å håndtere uforutsette hendelser på en måte som gjør at de kommer seg videre. Under koronapandemien ble dette spesielt viktig, ettersom myndighetene og banknæringen blant annet samarbeidet om formidling av statsgaranterte lån. Denne ordningen har hjulpet mange små og mellomstore bedrifter i en vanskelig tid. Samarbeidet med myndighetene viser verdien av en sterk banknæring som er opptatt av å være en medspiller for nærings- og samfunnsutviklingen både lokalt og nasjonalt.

Evy Ann Hagen,
Administrerende banksjef Aurskog Sparebank

Fig 1. Utlån lånegarantiordningen

Kilde: Garantiinstituttet for eksportkreditt (GIEK)

SMB/større bedrifter andel av lånebeløp (%)

SMB/større bedrifter - antall

Deler av sitt overskudd til gode samfunnsformål

Det følger av sparebanktradisjonen å bidra til positiv utvikling i samfunnet banken er en del av. I praksis medfører dette at landets sparebanker og sparebankstiftelser hvert år deler ut milliarder av kroner til gode samfunnsformål uten krav eller forventninger om gjenytelser av noe slag.

Sparebankene og sparebankstiftelsene representerer en viktig del av den norske finansnæringen, og er sterkt til stede lokalt og regionalt basert på en historie som strekker seg nærmere 200 år tilbake i tid. Sparebankene ble opprinnelig etablert som selveide virksomheter der deler av kapitalen tilhørte banken, og ikke private eiere. Deler av bankens overskudd tilordnes hvert år den eierløse kapitalen før den videreføres til samfunnet i form av gaver til allmenntilretteleggende formål. I forbindelse med omdanningen i sparebankverdenen er det også etablert sparebankstiftelser som representerer den eierløse kapitalen, og som har oppgaven med å støtte gode samfunnsformål.

Gaveutdelingsvirksomheten til sparebankene og sparebankstiftelsene må ikke forveksles med tradisjonell sponsorvirksomhet der det ofte stilles krav om gjenytelser i form av profilering og lignende.

I sum har det vært en sterk økning i sparebankenes og sparebankstiftelsenes samlede tildelinger til gode formål. Det årlige beløpet har nå passert to milliarder kroner og gjør sparebanknæringen til en av Norges største private bidragsytere til frivillighet, idrett og kultur. I tillegg gis det også omfattende støtte til prosjekter som fremmer nærings- og samfunnsutvikling på andre måter, og som i sum er med på å utvikle samfunnet i riktig retning på en måte som kommer oss alle til gode.

Tildelingene fra sparebankene og sparebankstiftelsene utløser likeledes ofte annen finansiering som gjør det mulig å realisere større prosjekter som krever felles innsats og samarbeid på tvers av ulike lokale støttespillere. Kanskje er du blant de mange som har hatt glede av tiltak som helt eller delvis er finansiert gjennom sparebankenes og sparebankstiftelsenes gaveutdelingsvirksomhet?

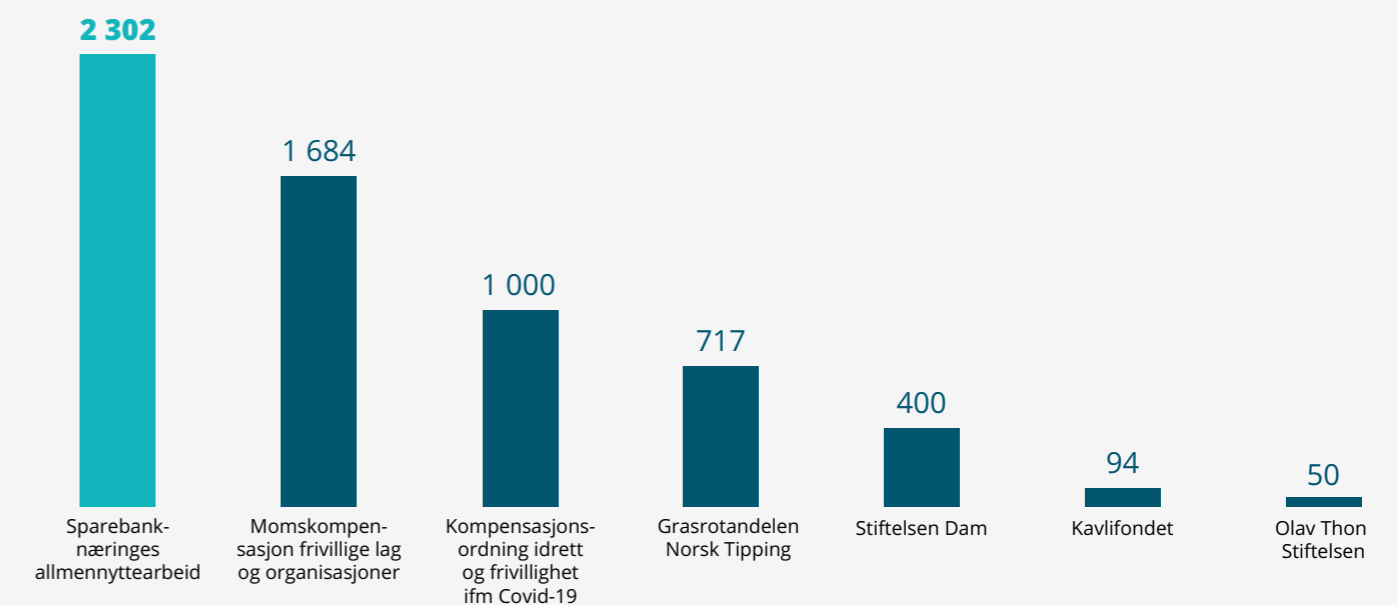

Foto: Max Topchii, Adobe Stock

Fig 2. Tildelinger til allmenntilretteleggende

Oversikten viser summen av sparebankenes bidrag til allmenntilretteleggende formål sammenlignet med andre tiltak som også retter seg mot allmenntilretteleggendeområdet (mill.kroner). Tall for 2020.

Kilde: Sparebankforeningen

Mange startet bedrift under pandemien

Til tross for usikre og krevende tider for næringslivet under pandemien, opplevde DNB at mange gründere tok kontakt for å få råd og bistand til å starte egen bedrift. Blant flere som tenkte nytt under krisen, var snekker Hans Even Dalland som realiserte gründerdrømmen:

Hans Even Dalland *Snekker, Hegra*

– Jeg har barn i barnehage, og så daglig hvordan vi foreldre slet med å åpne porten til barnehagen. Vi skulle sprite hendene før og etter vi tok i porten, og med hendene fulle av sekker og utstyr, fikk jeg en idé, sier Hans Even Dalland. Dallands idé har allerede blitt til virkelighet: en portåpner eller grindåpner som begrenser smitte ved at ingen åpner porten med grindkulen eller pumpelåsen, men med en brakett med stang oppover.

– Våre oppstartslosere opplever økt pågang. Det er rett og slett mange som ønsker å starte bedrift, sier Sinde Beathe Fure, leder for oppstartlosene i DNB. Oppstartlosene i DNB forteller at til tross for usikkerheten som har rådd under pandemien, har de hatt en økning i antall henvendelser. Selv med færre fysiske møteplasser, snakket oppstartlosene med nesten fem tusen gründere på telefon og i videomøter i 2020, hvilket var en økning på omtrent 15 prosent fra året før. Mange gründere tar også direkte kontakt med rådgivere for finansieringshjelp til å sette i gang.

Dalland forteller at støtten fra banken har vært viktig for å kunne realisere oppstartsdrømmen:

– Dette er et eventyr for min del og DNB har vært en viktig støttespiller.

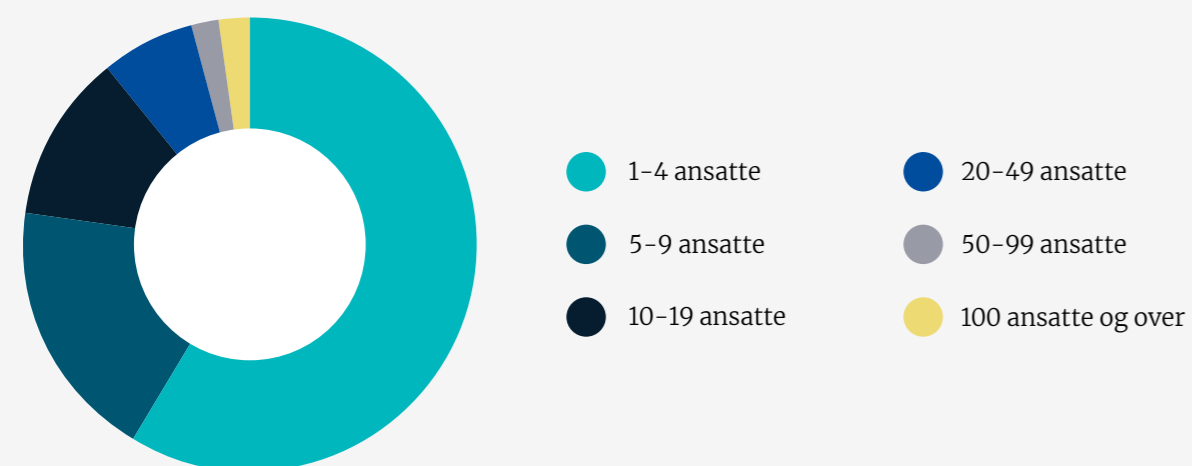
Stor andel små- og mellomstore bedrifter

Flertallet av norske bedrifter er små- og mellomstore foretak, og de aller fleste har bank som sin viktigste eksterne finansieringskilde. Bedrifter med flere enn 50 ansatte utgjør kun to prosent av det samlede bedriftsmarkedet i Norge. Den største andelen er bedrifter med inntil ni ansatte. Næringslivet er spredt over hele landet, og er avhengig av lokale markeder, kunder og bankforbindelser.

Fig 3. Norske bedrifter etter størrelse

Figuren viser andel foretak i ulike kategorier i 2020. Foretak uten ansatte, offentlig forvaltning og primærnæringer er ikke med.

Kilde: SSB, tab. 07195

Faktaboks

Kilde: Norges Bank, Finansiell Stabilitet 2020

Det norske bankmarkedet består av en rekke mindre sparebanker, flere forretningsbanker og filialer av utenlandske banker. Det er 136 banker med aktivitet i Norge, inkludert utenlandske filialbanker, med en samlet forvaltningskapital på over 6 000 milliarder kroner. Sparebankene har i stor grad lokal og regional forankring, mens de fleste forretningsbankene er landsdekkende og med større innslag av finansiering til næringslivet.

Fig 4. Lånefinansiering til næringslivet

Bankene er den desidert viktigste finansieringskilden for næringslivet i Norge.

Kilde: SSB

Per-Olaf Børke
Daglig leder Gullsmed Børke, Hamar

– Det var tøft da koronaen kom og omsetningen ble sterkt redusert. Vi måtte omstille oss, og vi brukte aktivt vår kontaktperson i banken som diskusjonspartner. Vi driver i en kapitalkrevende bransje, og Sparebank1 Østlandet bidro med likviditetslån med statsgaranti. Selv om vi tapte mye i omsetning gikk butikken likevel i pluss i 2020, sier Per-Olaf Børke.

– Samspillet med banken er utrolig viktig for oss som driver små bedrifter. Den personlige kontakten er viktig, vi har en fast rådgiver som vi kan snakke med og rådføre oss med økonomisk. Samtidig har vi en historikk og relasjon til banken som går langt tilbake i tid. Bankene kjenner oss og vet hva vi står for. Jeg kan ta en telefon til min faste rådgiver, og da løser alt seg på en mye

enklere måte enn hvis jeg skulle gått gjennom et kundesenter der noen må sette seg inn i driften fra bunnen av, sier Børke.

– Korona-pandemien har vært krevende, men jeg har troen på at kundene kommer tilbake, sier Børke.

Tommy Østhagen
Eier av bedriftene Kreativ Catering og Metervare, Oslo

– Vi beslutta raskt å legge en ny strategi da koronaen kom og grunnlaget for cateringvirksomheten forsvant over natta. Alt ble stengt ned og alle de ansatte ble permitterte. Vi måtte finne andre markeder og nye måter å gjøre forretning på. For å få mer trygghet kontakta vi Sparebank1 Østlandet og fikk låne penger til å omstille oss gjennom en krevende tid, forteller Tommy Østhagen.

– Nå er mange av de ansatte i Kreativ Catering tilbake på jobb. Ingen har slutta i løpet av koronaen, alle er med oss videre. Jeg er stolt og ydmyk over den gode gjengen jeg har rundt meg med flinke folk, god kultur og god stemning, sier Østhagen.

Også det lille pølsemakeriet Metervare økte omsetningen kraftig fra 2019 til 2020 og ligger an til ny omsetningsrekord i 2021. – Jeg var redd det ble kroken på døra da det smalt med korona, men ingen dro til Sverige for å handle, alle spiste

hjemme og det ble mer oppmerksomhet på norsk mat, forteller han.

Også når det gjelder framtida, spiller banken en viktig rolle. – Jeg har alltid hatt et godt forhold til banken, og bedriftsrådgiveren min er en varm person som alltid har et veloverveid svar på ting. Bankene blir en viktig medspiller for oss framover, både når det gjelder kapital, lån, leasing og plassering. Tida og magen får vise hva vi finner på videre, sier Østhagen.

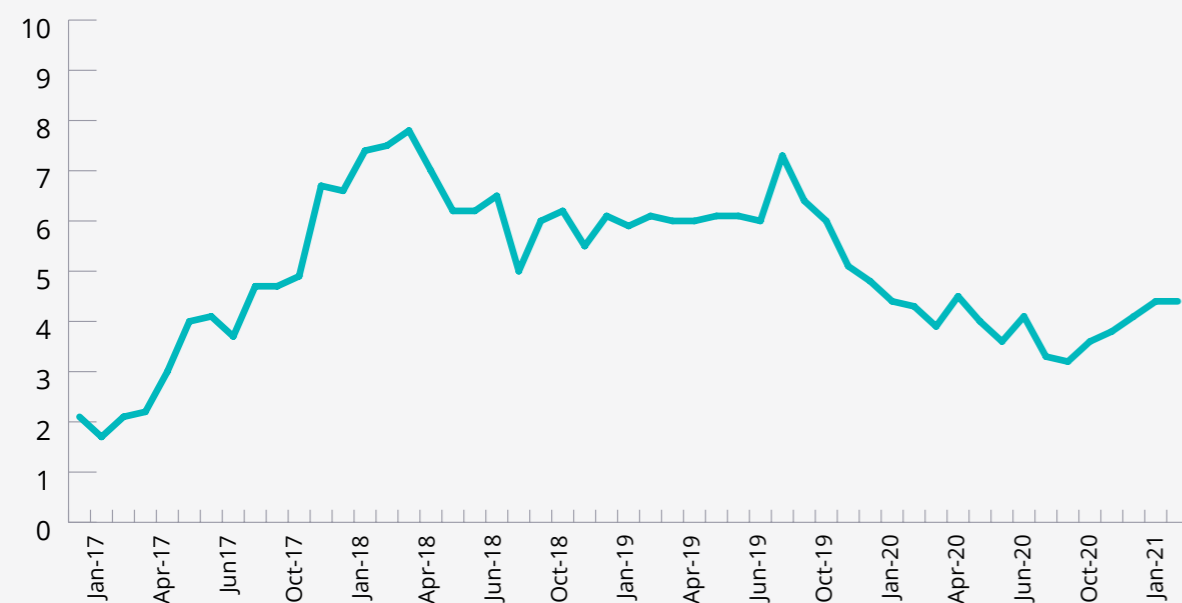

Utvikling i bankutlån til næringslivet

Den årlige utlånsveksten til norske bedrifter har i perioden 2017-2021 ligget på om lag fem til syv prosent. Bankene har gitt avgjørende støtte når virksomhetene har hatt behov for kapital til omstilling, utvikling og nye markedsmuligheter. Dette har gitt vekstmuligheter og arbeidsplasser. Den årlige prosentvise veksten er vist i figur 5 nedenfor, mens utlånsstørrelsene pr år i millioner kroner er vist i figur 6 til høyre.

Fig 5. Tolvmåneders vekst utlån i prosent

Kilde: SSB

Fig 6. Utvikling i lånegjeld i millioner kroner

Kilde: SSB

Terje Jensen
Daglig leder, Den Lille Dyrehage, Gjerstad

Den Lille Dyrehage har hatt en eventyrlig utvikling siden oppstarten i 2009, og selskapet har vært tydelig på at lokalbankens støtte og søkelys på samfunnsutvikling har vært avgjørende for deres virksomhet.

Det var Gjerstad Sparebank (nå Østre Agder Sparebank) som hadde troen på kunden, og sammen fant man gode løsninger.

Terje Jensen har vært opptatt av dyr og natur hele livet. – Målet er å hele tiden utvikle parken og samtidig gi de besøkende en utrolig opplevelse, forteller Terje Jensen.

Bedriften har vokst og skapt verdifulle arbeids-

plasser og aktivitet lokalt, og har blitt et spennende reisemål og stoppested ved E-18 for alle som er på reise til og fra Sørlandet. I tillegg har Den Lille Dyrehage blitt mye benyttet av skoler og barnehager.

Da pandemien kom og alt ble stengt ned i mars 2020, fikk kundene også erfare at lokalbanken var opptatt av hvordan det skulle gå, og at de brydde seg.

Øyvind Wæhle
Adm.dir. Voss Resort, Voss

– Voss Veksel og Landmannsbank ASA var helt avgjørende for at vi kunne bygge den nye gondolen som er blitt en betydelig turistattraksjon på Voss, forteller administrerende direktør i Voss Resort Øyvind Wæhle. Antallet nordmenn som ferierer i eget land har økt betraktelig de siste årene.

Voss Gondol er en gondolbane på Vossevangen i Voss kommune i Hordaland. Banen går fra en nedre terminal ved Voss jernbanestasjon 57 meter over havet, til en øvre terminal på toppen av fjellet Hanguren (Hangur) på cirka 820 meter.

Gondolbanen har ni store vogner og kan frakte rundt tusen passasjerer i timen hver vei. Turen til friluftsområder, skianlegg og restaurant på

toppen tar ni minutter, og banen kjører hele året. Voss Gondol åpnet i 2019.

– Året etter at vi åpnet fikk vi et besøkstall på 89 000 reisende, forteller Øyvind Wæhle. Han er glad for at lokalbanken var med da de ønsket å satse.

Banklån til næringslivet

Utlån til næringsseier utgjør en betydelig andel av bankenes samlede utlån til næringslivet. Finansiering av byggeprosjekter utgjør også en stor andel av utlånene, med nær 9 prosent av bankenes samlede utlån. Olje- og gassektoren er relativt liten for norsk finansnæring. Det skyldes at denne næringen i stor grad finansieres i det internasjonale kapitalmarkedet.

Tabell 1: Utlån etter næring fra norske banker

Kilde: SSB

Utlån fra bank (mill.kr., SSB)

	2020	Endring 2017-2020
Alle næringer	1 530 218	17 %
Omsetning og drift av fast eiendom	669 497	22 %
Utvikling av byggeprosjekter	131 787	32 %
Faglig og finansiell tjenesteyting	86 493	39 %
Industri	76 029	12 %
Varehandel, reparasjon av motorvogner	64 190	2 %
Utenriks sjøfart og rørtransport	62 393	5 %
Transport ellers og lagring	60 759	-8 %
Jordbruk og tilknyttede tjenester	54 980	16 %
El-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	48 334	21 %
Tjenesteytende næringer ellers	45 469	5 %
Bygge- og anleggsvirksomhet ellers	44 567	3 %
Forretningsmessig tjenesteyting	38 124	14 %
Fiske og fangst	37 705	36 %
Fiskeoppdrett og klekkerier	34 408	84 %
Informasjon og kommunikasjon	19 485	7 %
Overnattings- og serveringsvirksomhet	18 335	28 %
Utvinning av råolje og naturgass	8 531	-47 %
Bergverksdrift og utvinning	8 335	-33 %
Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	8 335	156 %
Bygging av skip og båter	5 678	-32 %
Skogbruk og tilknyttede tjenester	4 402	46 %
Tjenester tilknyttet utvinning av råolje og naturgass	2 381	-48 %

 Finans Norge

 Sparebankforeningen